

KÖLTÉSZET

VLAGYIMIR
MAJAKOVSZKIJ

Vlagyimir Iljics

Elbeszélés Leninről

**AJÁNLOM OROSZORSZÁG
KOMMUNISTA PÁRTJÁNAK**

Itt az idő,
                  hogy Leninről
  kezdjem történetem.

Nem mintha
                  távolodnánk
  fájdalomtól, gyásztól.

Itt az idő,
                  mert a kín,
  mi hidegen
izzott,
                  fölfogható
  fájdalommá tisztult.

Itt az idő:
                  jelszavait
  újraviharoztatni ne félj!

Könnypocsolyákba
                  omolva
  mi lenne velünk?

Lenin
                  ma is élőbb mindnél,
  ki csak él.

Tudásunk ő,
                  erőnk
  és fegyverünk.

*

Szívem szavaz arra,
 hogy írnom kötelesség,
 mert ez a dolgom.
 Moszkva az utcán.
 A fagyott föld
 zúgásba dermedett.
 Gyülnek éji didergők
 tüzek köré már.
 De hát, ki is ő?
 Mit tett?
 Honnét jöhetett?
 Ekkora tisztesség
 neki
 mért jár?
 Emlékezetemből
 szavakat kaparok ki,
 egyet se
 dobok vissza —
 maradj csak ott!
 A szavak
 műhelye
 de szegény tud lenni!
 A hozzáállót
 hogy is találhatod?
 Egy hét —
 van hét napod.
 Napod —
 huszonnégy óra.
 Az időt
 nem tágíthatod.
 Pardonozni
 halál se ér rá.
 Órát,
 ha lassít porszag,
 s a naptár is
 szűk lesz egykor —
 azt mondjuk:
 ez egy „korszak”.
 azt mondjuk:
 ez egy „kor”.
 Éjjel
 alszunk,
 hiszen
 napközben
 sok dolgunk van.
 Szoktunk
 folyóvizet
 törni
 saját mozsarunkban.

Mert hogyha
                   isteni lett volna,
   királyi,
 nem fojtanám
                   magamba
   haragom.

Mennék
                   dísz- és gyászmenet
   útját elállni,
 tömegekkel
                   pörölni konokon.

Szavakat
                   tépnek föl,
   hogymegátkozhassem,
 s míg szét nem
                   tapossák
   hangom is
   velem,

szórnám
                   az egekbe
   istenkáromlásom,
 bombaként
                   vetném
   a Kremlbe:
   le vele!

De Dzerzsinszkij lépte
   súlyosul
   a sírnál,
 posztjait
                   most akár
   elhagyhatná a Cseka.

Milliók szeme fénylik,
                   talán
   szemem is sir már,
 vagy csak jégcsap az arcon
                   a könny
   maga.

Kincstári hódolatunk
   megszokta már
   az Isten.

Hát nem!
                   Valódi
   fájdalomba
   fagyj szívem azért,

hogy legföldibb
                   földimet
   temetjük itten,
 ki földiek közt
                   valaha is
   élt.

megint
     az orosz
             tájakon.
 Az Oszlopterem
             reszket
                     a lábak dobajától.
 Mivége?
     Miért?
         Mi jogon?
 A gyászszokogsba
             a táviró
                     belerekedt.
 Havak könnye
             zászlók
                     vörös szemhéjairól.
 De hát, ki ő?
     Mit tett?
         És honnét jöhetett?
 Ez a legemberibb ember ki —
                     volt?
 Az első perctől
             ismerjük végig:
 rövid
     Uljanov
         életútja.
 De Lenin elvtárs
             hosszú életét még
 meg kell írni,
         aztán megírni — újra.
 Kétszáz éve
     — bár még igen gyérek —
 születnek
     Leninről
         az első hírek.
 Hallgassátok csak:
             hány korszak
                     romlik,
 amin át
     ez a fém hang idetört —
 s most fülünkbe
         a dédatya:
             Goujon és Bromley
 első gőzgépe süvölt!
 Tőke őfelsége
         bár koronátlan,
                     honol bátran
                             a trónon,
 hirdetve hatalmát
         a parlagi
             lókaparókon.

vagy, hogy a gépnél
 A feudalista trikó piszkos lesz az ingmell.
 mégis szorította.
 Tempójával talán
 ma se lenne vesztes.
 A kapitalizmus forradalmakkal
 viritott a
 tavaszon,
 mikor még
 dudolgatta a Marseillest – is.
 Kifundálta fundamentumnak
 a gépet,
 s hozzá az embert –
 mint munkaerőt.
 Nemzett újabb és újabb
 munkásnemzedéket,
 és ellepték a földkerekséget – ők.
 Királyság, grófság,
 nem több, mint fűbokor,
 fölfalja – korona meg sas is
 egyrement.
 Így hizott,
 mint bibliai tehén,
 vagy ökör –
 most hátranyalint nyelve:
 a parlament.
 Acélizmáról lassacskán
 kisült,
 hogy már nem rugalmas,
 így lett rossz puhány.
 A főkönyvhöz hasonló,
 melyen
 csücsült:
 éjjeli Grossbuchon!
 Palotákat emelt
 a rendi romokon.
 Művészbolyt hord a szél:
 minden szinten
 minden korszak!
 Ampír a padló,
 a mennyezet rokokó,

és háborútoknak
   hadat
   üzen.
 Könny-tavak
   nőnek
   ezen a koron még,
 véringoványban
   tarkállnak
   aranyfoltok.
 Fantaszták
   magánya
   tipikus zsombék –
 hova száll
   utópikus
   pillangótok?!
 Fejeteknek
   kemény a valóság,
   filantrópok:
 hol az ösvény –
   milliók szeme
   pillant rátok.
 S a tőkés is gyöngül,
   nem leli
   ellenszerét
 annak,
   hogyan gépe
   gyorsul és – nosza:
 mint sárgult levelet
   pörgeti
   rendszerét
 válságok
   és sztrájkok káosza.
 – Ki zsebébe ömlik
   arany lánánk
   most már?
 Ki miatt szenvedünk,
   kivel megyünk tovább?
 A milliófejű osztály
 tágra nyílt szemmel
   megérti önmagát.
 Az idő
   loppal
   a tőke óráiból
   vámolt,
 sugara
   reflektorokkal harcolt.
 Az idő
   hozta világra
   Károlyt,

szülte meg
 Lenin bátyját:
 Marxot.

Marx!
 Rámába zárva
 egy ősz öregember –
 szemünkbe!
 S ettől
 valója messze visz!

Vélik,
 hogy fogoly
 valami márványtömbben,
 vagy múlttá dermedt,
 mint szoborrá a gipsz.

De mikor
 munkásláb
 először dobbant
 forradalmi csapán
 a jövő
 fele,
 világragyogtató
 lángra lobbant
 a marxi eszme
 és szív tűztere!

Mintha
 mindegyik gyárban
 maga lenne sáfár,
 ki látja,
 hogy izzad
 a dolgozóhad,
 az értéktöbblet
 eltulajdonításán
 tetten érte
 a kizsákmányolókat.

Hol nyomorultat
 dideregtet
 alázatosság,
 szeme
 tőzsdeügynök
 köldökmagasába hogy jut –

Marx
 osztályharcba
 kezdett,
 hogy letaglózzák
 a bikává
 növekvő
 aranyborjút.

A véletlen –
 véltük –
 mint hullámdörgés

sodor
a kommunizmus
öblébe majd – de láthatod:
a történelmi
törvényt
föltárta Marx, és
kormányhoz állította
a proletariátust.
Marx műve
nem ólomhasábok halma,
nem betűrend,
nem számaszály –
Marx
a munkást
állította – talpra,
s ő
számsornál szigorúbb
rendbe áll.
Végül így szólt:
harcolni
kétfelé kell,
minden elmélet
korrektúrája
a tett.
A gyakorlat óriása
így jön,
és vezérel:
valódi színteret
választ
papírmézők helyett!
Agyában malomkövek
már elmúlásra
örölvén az időt,
dermedvén keze viaszolja,
tudom,
föltűnt neki
a Kreml
látomása,
a kommün lobogóival
vöröslő
Moszkva!
A napok beértek,
mint kertekben
a dinnye,
a proletariátus
kinötte
gyerekcipőit.
A tőke bástyáit
hullámok özönje

Hisszük,
                   nagy divat ma
   a díszű.

Most sikk,
                   ha kacéran a brosst
   szive fölé tűzi urilány.

Nem divatfény az a jelvény –
   kigyúlt attól a tűztől,
 mely rongying alatt
   ég a szívben

  Iljics iránt.

Kórusban
                   erről
   nem zeng
   az óorosz
   templomi kotta,

nem isteni
                   szóra
   lett
   elhivatott!

Vitte emberi lépte,
   esze eligazította,
 munkáskeze
                   vágta
   ezt az utat.

Föl, föl!
                   Hogy Oroszhonra láss:
 folyósávok kéklenek,
   mintha
 ezer meg ezer
   vesszőcsapás
 egy jobbágytestet
   elboritna.

S nincsenek olyan
   tavaszi kékek,
 mint rabházán
   korbácsütések.

Nézd hát
                   Oroszhont
   akárhogy végig,
 mert szemed
                   bárhová vigyed,
 sötétülnek
                   az üveg-égig
 katorgás,
                   ércbányás
   vad hegyek.

Csak jobban szenvedte,
   mint kancsukát,

Illegális hősök
                                   tetteit
   vérrel jegyezte
 Vologyimírka
                                   végtelen
   sarába-porába.
 Itt pörgetjük
                           a földgolyóbist
   gyorsan.
 Fogalmazunk
                           a Kremlben
   kényelmes sarok mélyén,
 s határozatok mögül
                                   hirtelen
   előtünik Nyercsinszk,
 bilincszörgés
                           a szekérsaroglyában.
 Föl kell
                           nektek
                                   a madárutat idézni?
 Villamosok
                           elvillanását
   egy résen messze túl?
 Van-e,
                           ki a rácsra
   nem emlékszik,
 hogy marta,
                           tépte vadul?
 Loccsantsd szét
                           fejed a kövön
   hidd el,
 csak fölsöprik
                           a velőt,
   lemossák a falat.
 „Szolgálva hazád becsülettel,
 korán befejezted utad.”
 Melyik száműzetésben
   kedvelte meg ezt a gyászos
 erejű dalt Lenin
                           a rabláncról?
 Mondták,
                           az orosz muzsik
   a maga útját járja,
 szocializmusa
                           becsületes lesz,
   egyszerű.
 Csakhogy
                           egüinket is
   gyár tűzte száz szarvára,

városarcot
füstszakáll kerít.
Nem így hívnak a mennybe:
Fáradjon be,
kérem! –

Átlép a kommunizmus
a tőke tetemein.
Paraszt százmillióknak
a proletár a vezére,
s a proletároké –
Lenin.
Kecsegtet a liberális,
az eszer ígérgetni fürge,
maga ülne a munkás nyakán –
Frázisaik
csigaházát
Lenin
apróra törte,
s a könyvekből
kikúszott
a nemesi puhány.

És már
nem kellene nekünk
üres dumáik,
hogy mi a szabadság,
hogy mindenki testvér –
fölfegyverkezve
marxizmussal állig
a bolsevik párt
magára
eszmél.
Röpítsen át
az expressz
Amerika térképén,
Csuhlomába
zötyögtessen kupé,
szemedbe furódva
villog
az OKP,
s zárójelben
a kicsi „b”.

Most
Pulkovo
kutatja az égi szelencét,
távcsövek
a közeli Marsot kémlik.
S nézi a föld
kis betűnyi
kincsét;

abból lesz
                     világdöngető
   ököl.
 Az egyed – nulla,
                                     az egyén – ugyan!
 Bár fontos
                     tényező
                                     őkegyelme,
 arra is gyöngé,
                             hogy ötcolos
   gerendát vigyen –
 hát öt emeletet
                             hogy emelne?
 Pártunk –
                     milliónyi
                                     vállunk,
 vállvetve a jövőt
                             viszi, meglásd!
 Pártunkkal
                     egekig
                                     meg se állunk,
 ha tartjuk,
                     emeljük egymást.
 Pártunk –
                     a munkásosztály szilárd gerince.
 Pártunk –
                     ügyünknek halhatatlansága.
 Pártunk –
                     az egyetlen, ki soha el nem árul.
 Ma inasnyi mamlasz,
                                     ki holnap az atlasz
   vásznáról letörlöm a cárt.
 Osztály agya,
                     osztály ügye,
                                     osztálynyerő
   osztályerő –
   hát ez a párt.
 Párt és Lenin –
                             egyszülött ikerpárunk,
 történelem-anyánk
                             forróbban kire tekint?
 Azt mondjuk – Lenin,
                                     és azt gondoljuk, hogy
   Pártunk.
 azt mondjuk –
                     pártunk,
                                     és elgondoljuk
   Lenint.

Fölénk
     magasodnak
         koronával még fők.

Még feketéllik
     a burzsujok
         varjútele,

de már árad
     a munkásság,
         mint lávahőség —

ontja a föld alól
     pártunk mély krátere.

Már január kilenc.
     Gapon — véres ima.

Sortűz aratja rendünk,
     fölsír vad gyász.

Vágóhid Mukden,
     japán hullámsír Csuzima,
 s a cári kegy
     véget ért,
         mint egy hagymáz.

Elég volt!
     Idegen beszéd
         rosszat forral!

Fegyvert
     ragadtak
         a presznyai népek!

Már azt hittük,
     végzünk
         hamarán a trónnal,

aztán
     megreccsentjük
         a burzsuj-karosszéket.

Iljics is megjött.
     Tölti munkások

között
     kilencszázöt
         éj-nappalát.

Minden barrikádon ott van,
     szava harsog,

irányítja
     a fölkelők hadát.

De hamarost
     készül
         új, ravasz дума:

„szabadság”!
     Gomblyukba való kokárda.

Cár a balkonon,
     lobog
         manifesztuma.

De hiába
     a szalag,
             lelkes dalárda,
 a „szabadság”
     mézesheteit
             gyorsan fölélik,
 s bosszúálló ágyúk
     basszusa szól máris.
 Munkásvérben
     tempózik a célig
 Dubászov
     hóhér-admirális.
 Ha ma hallasz
     Csekánkról sűgást-bűgást,
 szemébe köpj
     a fehér mocsoknak.
 Idézd föl,
     hogj gűzsba kötött
             munkást
 tiszt urak halálra
     hogj taposnak.
 Vérszomjjas a reakció.
     Értelmiseggecskék
 reszketnek otthon,
     lerondítva a harc.
 Gyertyát gyűjtnak,
     mĩntha Istent keresnek,
 fűstöl a tőmjén,
     s mi a vigasz!
 Plehanov elvtárs is
     vinnyog, azám:
 – Testvérek, bűn volt így!
     Csak még egy percet!
 Hiába ömlött vérűnk
     dészsaszám,
 ha fegyvert fogni
     nem ért meg
             a helyzet.
 Lenin
     a vinnyogást kórosnak tartja,
 hát belevág,
     így harsog a hangja:
 – Nem,
     fegyvert kell ragadni,
             abban
 nincs hiba,
     csak elszántabban, energikusabban.
 Látom,
     az osztály újra harcol.
 győzelmek napja közeleg.

országokat
                   szuronyra szúrva habzsol.
 Körben
                   a talpnyalók nyálderűs arca,
 bohózati Vovák,
                   a bohó patrióták.
 – Munkás,
                   utolsó csepp
                                   véredig harcolj! –
 mossák kezük
                   és fújják a nótát.
 A föld ócskavassá,
                   ronggyá
                                   az ember vált,
 szeméttel
                   teli
                   a porond.
 Tébolydák
                   erdejében
                                   Zimmerwald
 az egyetlen
                   tisztásnyi pont.
 Lenin
                   s maroknyi elvtársa
                                   egyedül kész
 innét a föld fölé
                   emelni majd
 az eszmét,
                   mely fénylőbb,
                                   mint bármi tűzvész,
 a hangot,
                   mely túlzeng
                                   ágyumorajt.
 Innét –
                   míg millió fülben
                                   dörög a vad dal,
 százezerkardú lovasság
                   és ágyú dala az –
 innét
                   szállt szembe
                                   a kartáccsal, a karddal
 egy ember:
                   alacsony volt
                                   és kopasz.
 – Katona!
                   Ne hadd,
                                   ha elad a burzsuj,
 hogy törökre,
                   Verdunre,
                                   Dvinára vigyen!

mensevikék
 meg bölcs kandurok.
 S a városba,
 mely zsírlott,
 mint szalonna,
 valahonnan
 a névai csöndből
 a Finn pályaudvar felől mintha —
 a Viborgon át
 egy páncélos döndült.
 Ahogy frissen
 hullámba kap —
 szinte
 tajtézik
 a forradalom
 a szélben!
 A Lityejnij
 zubbonyok, sapkák
 százait önti:
 „Lenin velünk van!
 Éljen Lenin, éljen!”
 — Elvtársaim! —
 s mintha
 az első százak
 feje fölött
 már a jövőbe nyúlna —
 vessük el,
 a szocdemek
 bármit magyaráznak.
 Vesszen az opportunisták,
 kapitalisták uralma!
 A mélység hangja,
 akarata
 voltunk,
 a munkásé,
 ki most a világba
 fölért.
 Hát éljen
 kommunizmust
 építő pártunk!
 Hát éljen
 fölkelésünk
 a szovjethatalomért!
 Az utcákat
 bomlottan elöntő
 tömeg előtt
 először történt,
 biztos,

siklik ide
                   a tömegén át
                                   Lenin.
 És kiket már
                   Iljics
 de róla portrét   vezényelt harcba,
                                   még egyikük se
   látott,
 egymást ugratva,
                                   lökdösve,
   hadarva
 odamondogattak
                                   egy-egy gorombaságot.
 És ebben a rég várt,
                                   vad vasviharban,
 Iljics
                   hunyorogva,
                                   mint ki nem is lát jól,
 és mégis mindent
                                   fölmérve
   gyorsan,
 megállt,
                   kezét
                                   összekulcsolva hátul.
 Előtte
                   borzas legényke,
                                   kapcákban a lába,
 arra szegezi
                                   tévedhetetlen szemét,
 mintha
                   szavain át
                                   egyenest szívébe találna,
 mintha
                   rongyaiból
                                   lelkét is kifejtené.
 És tudtam,
                   már mindent
                                   föltárt, megértett,
 mert ezek a szemek
                                   a lényegig
   hatolnak :
 parasztból a panaszt,
                                   frontfüstből jajveszékét,
 szándékát a Nobel-
                                   s Putyilov-gyáriaknak.
 Száz kormányzóság
                                   hangzavara
   egy fejben,

ráadásul
     másfélmilliárd ember!
 Egy éjszaka maradt,
     hogy mindezt
                             mérlegelje,
 és reggel:
 – Mind!
     Mind!
     Mind hallja:
 vérittas
     frontok,
 rabok,
     ti annyifajta,
 kik szolgaságban
     kínlódtok –
 Hatalmat a szovjeteknek!
 Földet a parasztoknak!
 Békét a népeknek!
 Kenyeret az éhezőknek!
 A burzsuj
     – No, megállj csak –
                             dünnyög
                             tohonyán.
 Pocakot pöffeszt érvül,
     sérvül szemét mereszti.
 – Majmég megmutattya nektek
                             Kornijlof meg Duhonyin.
 – Majmég nektek megmutattya
                             Gucskof és Kerenszki.
 De a front
     nem mozdul –
                             hát állást foglal,
 falu meg város
     elárasztva dekrétumokkal.
 Az analfabéták
     boldogan
     megfejtik.
 Már tudjuk,
     ezt a majrét
                             golyókkal
 nekik magyarázták volna;
     mi az a „majmég.”
 De vitték a hírt
     a messzelakónak,
 kéz kéznek,
     szív szívnek adta tovább:
 „Békét a kunyhóknak –
 féljenek,
     féljenek
     a paloták!”

dőlünk,
     hullámokon
             árbócunk kereszt.
 A jobb fedélzetet
             a vízig lenyomja
 súlyával
     százmillió paraszt.
 Az ellenség
     gyönyörét is kiordította.
 De Iljics –
     ahogy csak ő tudta, mi a tett –
 egyszerre
     húsz vonással
             elfordította
 nagy hirtelen
     a kormánykereket.
 Beállt a csend.
     Bámulatos hatás:
 Kikötőhöz
     kenyeret hoz
             a parasztnép.
 A szokott táblák:
     Vétel – Eladás!
 Azaz: NEP.
 Hunyorított Lenin:
     – Kupálódj, most nincs bajod,
 tanul bánni a rőffel,
     különben
         lemaradsz!
 Fáradt a legénység,
     úgy érzi,
         hogy a part imbolyog.
 Megszoktuk a vihart,
     és most becsapsz?
 Mély öblöt
     tárt föl
         Iljics menedékül,
 az összefogás
     révét –
         egy csapásra
 a béke dokkjába
     befut,
         és tovább épül
 a szovjetköztársaságok
     hajóóriása.
 És Lenin
     maga is
         ott volt,
             ahol a kezdet:

a javításhoz
fát meg vasat
hordott.
Acéllemezeket mért ki,
azokból
hegesztett
trösztöt,
szövetkezetet,
boltot.
S a kormánynál
ismét Lenin,
de látja,
hogy fények gyúlnak,
túl a hajó a vészen.
Nincs roham,
pihenhet a csáklya –
állunk
a munka ostromára
készen.
Vonultunk
hátra is már –
egy időre.
Aki lazsált –
kiraktuk,
lemaradt.
A hátramenet véget ért!
Most már előre!
A fedélzetre
OKP-csapat!
Csak előre!
A jövő
eltörli a nepmant.
– Szászor lassabban
haladunk, de hiszed:
milliószorta
biztosabban
és pontosabban.
Kispolgári a fölszín –
semmi hullám,
halotti
béke
ez a közeg,
de békés
felhőkbe
harap a villám,
világmegrázó
vihár
közeleg.

öt világrész
 burzsujai állnak,
 cilindert s koronát
 a század
 rossz porondján
 így emelnek
 az iljicsi szovjetköztársaságnak.
 Milyen erő
 kényszeríthetne
 térdre,
 mozdonyunk
 munka —
 csak előre vihet —
 de a hír
 százmázsásan zuhan:
 szélütés érte
 Iljicsét.

*

Ha kiállítanának
 a múzeumban
 egy síró bolsevikot,
 napestig
 csellengenének,
 hol a kuriózum van.
 Száz évben
 egyszer láthatsz ilyet,
 tudod!
 Ötágú csillagokat
 égettek hátunkba
 a vajdák, a pánok.
 Elevenen földbe temettek
 bennünket
 Mamontov-banditák.
 Mozdonyainkat mivelünk
 fűtötték a japánok,
 szájunkba forró önt és ólmot öntöttek.
 Megtagadni! — üvöltik,
 de nincs hús
 toroknak már —
 csak három szó suttog:
 — Éljen a kommunizmus!
 Sorból sorba ömlik,
 éppen
 mint vas, vagy acél —
 olyan
 a szovjetkongresszus
 négyemeletesében

a január huszonkettediki emberfolyam.
 Elfészkelődtek, éle van mosolyuknak,
 pizlicsári ügyekben döntenek.
 Meg kéne nyitni! Hogy ezek mit pizmognak?
 Ritka egy elnökség, mitől gyérült
 ennyire meg?
 A szemük meg pirosabb,
 mint a bársony!
 Mi van Kalinyinnal? Fölállni se képes?
 Valami baj van! De mi?
 Elvtársam...!
 De vele? Nem!
 Vagy lehetséges?
 Lecsapott ránk a mennyezet
 fekete varja.
 Rémul a terem – fejét leszegi!
 Megreszkettek sötétbe borulva
 a csillárok fényfüzerei.
 Hasztalanságba fúlva a csengő mégis csönget.
 Kalinyin erőt vett magán fölállván.
 A bajsza, az arca még titkolná a könnyet,
 de ott csillog zápora hegyes szakállán.
 Az agy a zűrzavarral harcol.
 Halántékot szétvet a vérzuborgás.
 – Tegnap hat óra tizenöt perckor
 elhúnyt Lenin elvtárs! –
 Azt, amit száz se,
 ez az év látta bizony.

Századokra
marad
emléknek
ez a gyásznap.

A vasból
sóhajt
fakaszt az iszony.

Iszonyata
a bolsevik-zokogásnak.

Szörnyű teher!
Mindenki beleroskad,
mégis
maga tartja.

Titkolóznak?
Mikor és hogy?
Tudni kéne előbb!

Úszik
a Nagyszínház
katafalkja
utcák
és házsorok fölött.

Öröm búj
csigaházba.

A bánat
rohanó.

Se a jég,
se a nap láza –
csak
újságból kiázva,
betűfekete
hó.

Munkás gépére zuhan,
akár
ha fejlődéstől
haldokolna.

S mintha egy
könnyel telt pohár,
szerszámaira az dőlt volna.

És a parasztot,
kit sírni sose látnak,
szemébe
akárhány
halál hörög –
elfordul bár,
föladja asszonyának
ökle,
amiben sárrá ázott a rög.

Kőkemény emberek
borultak

asztalra,
                     szétmarva ajkukat.
 A gyermekek
                     aggokká komorultak,
 gyermekként zokogtak
                     fehér szakállúak.
 Szél kínozta
                     a földet
                             föl-fölriasztva,
 nem hagyta
                     a fölrettenőnek
                             átgondolnia,
 hogy kit koporsóba
                     fagyasztva
                             virraszt Moszkva –
 a forradalomnak
                     apja és fia.
 Vége,
                     vége,
                     vége.
                     Ki hiszi,
 s hinne mást!
                     Üveg ez,
                             meg se rezdül...
 A Paveleckijről
                     ezen az úton
                             viszik,
 mit uraktól vett el,
                     városán
                             keresztül.
 Az utca fájó
                     és esengő,
 mint átlőtt
                     mellkas sipol.
 Itt
                     ismeri Lenint
                             minden kő,
 október
                     legelső
                             rohamaiból.
 Itt
                     minden,
                             ami zászlókba van
                                     belevarrva –
 elképzelése
                     és parancsa szerint.
 Itt
                     minden torony
                             figyelt a szavára,

Sárga sugarai
   ferdek és ritkák,
 talapzatra
   fényeit hinti a nap.
 Mintha
   porig sújtva
   reményük siratnák,
 bánattól törten
   vonulnak a kínaiak.
 Minden egybefolyik,
   éj
   napra virrad;
 az óra az időt
   félreveri.
 Mintha nincs is éj,
   vagy éjszakában csillag,
 csak Lenin fölött
   sírnak
   az USA négerai.
 Sosevolt fagy,
   ég a talp, ahogy dermed.
 S kitart a tömeg,
   átázva,
   fázva.
 Mégsem jut eszedbe
   kezeid
   összeverned,
 fagynál szigorúbb
   a lélek
   gyásza.
 Beléd kap a fagy,
   kínoz,
   mintha
 a hűséget
   vallatni
   lehetne.
 Belecsimpaszzkodik
   kabátjainkba,
 furakszik köztünk
   az Oszlopterembe.
 A lépcsőket
   szirtfokká nőni látom.
 És fönn
   sóhaját is
   visszanyeli a légső.
 Lépnék
   s lábom alatt szakadék tátong.
 Feneketlen mély,
   habár csak négy a lépcső.

bennem
     ez a perc
             élni fog.
 Boldog vagyok,
             mint ennek az erőnek
                             részesé,
 s hogy szememben
             közös könny a kristály.
 Tisztábban,
             erősebben
                     magába sose
 foghat e nagy érzés,
             melynek neve:
                             osztály!
 A zászlók szárnya
             megint
                     a porban verdes,
 de holnap
             újra szállnak
                     hadunk felett.
 „Hozzad hoz a gyász ide, kedves,
 lezárni ma sasszemedet.”
 Csak tartsd magad,
             vállhoz szorul váll.
 Századok bibora,
             gyásza a zászló.
 Végső búcsú
             a mauzóleumnál:
 lassul a menet,
             ez a zárszó.
 A szertartás is véget ér talán.
 Sok beszéd volt.
             Mégis egy vád:
 hogy végső percnél
             kevés
                     mindahány,
 mikor
             szeretted
                     még visszafognád.
 Indulna a szónok,
             s fölnéz,
                     mit is áhít:
 fekete óralap
             most hótól fehér —
 nem fékezi semmi
             a Szpasszkij
                             őrült mutatóit:
 még egy perc —
             a nyíl a négyeshez ér.

lélegzetünk
nyugodtabb,
lassabb megint.
Testünk terhét
a térből
kiszakítják,
s tovább
vonszolják
lábaink.
Zászlót fogni
mégsincs kéz, mely fáradt:
fejek fölött
újra
selyem cikázik.
Dobajok robaja
vízgyűrűként árad,
úgy jut el
a világ
tudatáig.
Közös gondolatban
együtt szól vagy hallgat
munkás,
paraszt,
edzett katona:
– Nehéz lesz
Lenin nélkül
köztársaságunk dolga!
Pótolni kéne!
De tudjuk?
Kicsoda?
Ne húzd állig
ismét
poloskás paplanod!
– Titkár elvtárs!
Írd be
ezennel,
így legalább nem kell
sokat kotlanod,
az okápéba
belépünk
az egész üzemmel.
Néz a burzsuj,
szeme
majd kiugrik,
kemény lábak robaját
reszketve
hallja:
a gépektől
föállt
négy százezer bugris.

Lenin
     első
         pártkoszorúja.
 – Titkár elvtárs!
                     Ugye, bocsánat,
 aszongyák – pótojjuk...   Hát itt a toll...
 Én vén vagyok mán,
                     vedd be az unokámat,
 neki való
                     az a Komszomol. –
 A flotta idefönt,
                     a vakond odalenn,
 hív a szél,
                     húzd föl
                                 a horgonyod.
 „Tengeren,
                     tengeren,
 máma itt
                     holnap ott.”
 Süss föl nap!
                     Tanunk ég magasában:
 ajkunkra gyász vigyáz –
                                 hadd legyen sima.
 Gyerekek
                     csapata
                                 fel nőttek nyomában:
 tra-ta-ta-ta-ta,
                     ta-ta-ta.
 „Egy,
                     kettő,
                                 három!
 Úttörőbarátom!
 Ha ránk támad a fasiszta,
                                 szuronyhegyre hányom!”
 Rázhatja az öklét
                     Európa!
 Rádördül szavunk:
                     Vissza!
                                 Ne már!
 A legnagyobb
                     kommunista
                                 szervező tegnap óta
 maga
                     az iljicsi
                                 halál.
 Fönn,
                     hol kéményerdők
                                 füstlombjukat bontják,

millió kéz
                   egy rúdra
                                   kulcsolódik,
 és a Vörös tér
                                   vörös lobogóját
 iszonyú erővel
                                   emeli
   mennyboltig.
 Mindegyik ráncában
                                   Lenin élő arca,
 zászlóselyemből
                                   szava
   így suhog:
 – Proletár,
                                   készülj,
   föl a végső harcra!
 Térdet, hátat
                                   egyenesre
   meggyötört rabok!
 Proletárhad,
                                   rended legyen szigorú!
 Éljen a közelgő forradalom,
                                   ha örömet terem!
 Ez lesz
                                   az egyetlen
   igazi háború,
 amit csak ismert
                                   a történelem.

VERESS MIKLÓS fordítása

A FORDÍTÓ JEGYZETEI

A poémát, melynek eredeti címe Vlagyimir Iljics Lenin, Majakovszkij 1924-ben, Lenin halála után néhány hónap alatt írta meg. A poéma először 1925 februárjában látott napvilágot. A fordító az utóbbi néhány évtizedben megjelent kiadások alapján dolgozott. Ezek sorrendben a következők: V. V. Majakovszkij Polnoje szobranijje szocsinyenyij v dvenadcatyi tomah, tom 6. (Goszudarsztvennoje izdatyelsztvo Hudozsesztvennaja lityeratura, Moszkva, 1940), V. V. Majakovszkij Sztyihotvorenija tom 2. (Szojjetszkij piszatjel, Leningrad, 1955), V. V. Majakovszkij Izbrannije prazvegyenyija tom vtoroj. (Szojjetszkij piszatjel, Moszkva, Leningrad, 1963), Vlagyimir Majakovszkij 1889–1930 (Izdatyelsztvo Proszvesenyije, Moszkva, 1970) és Vlagyimir Majakovszkij Moja revoljucija (Szovremennyik, Moszkva, 1974). Az értelmezéshez és a költő újításainak átültetéséhez hozzásegítette többek közt I. Masbic-Verov Poemi Majakovszkovo (Szojjetszkij Piszatjel, Moszkva, 1963) és V. V. Trenyin V masztyerszkoy sztyiha Majakovszkovo (Szojjetszkij piszatjel Moszkva, 1978.). A fordító figyelembe vette az eddigi Majakovszkij-tolmá-

csolásokat, és elismeréssel és köszönettel tartozik Radó Györgynek, akinek közvetlenül a felszabadulás után jelent meg első, 1962-ben második Lenin-poéma-fordítása, valamint Eörsi Istvánnak, akinek kitűnő munkája Majakovszkij válogatott műveinek első kötetében (Európa, 1968) látott napvilágot.

„Itt az idő...” Majakovszkij az egész poémán keresztül következetesen használja a *vremja* szót, hogy végül a Lenin temetését leíró részletben világosodjon meg: az időt kellene megállítani. Az elbeszélő költemény bevezető soraiban Radó György is, utána pedig Eörsi István is ezt a magyar költészetből ismert megoldást használja, melytől eltérni lehetetlen.

„Moszkva az utcán”. 1924. január 23-tól 27-ig Lenin koporsója a Szakszervezetek Szövetségének Házában, az Oszlopteremben volt megtekinthető. Majakovszkij erre és a temetés részleteire a poéma harmadik részében tér vissza.

„Szoktunk folyóvizet...” Az eredeti közmondás magyar megfelelője az lenne, hogy „üres szalmát cséplünk”, de a következő sorokban értelmet nyer a vízzel való játék.

Dzserzsinszkij (Feliks Edmundovics 1877 – 1926) a bolsevik párt és a szovjet forradalom nagy személyisége. Tagja volt a NOSZF vezetésére létrehozott központnak, a pétervári Szovjet Forradalmi Katonai Tanácsnak, 1917 decemberétől a VCSK, azaz a CSEKA vezetője lett, letörve az ellenforradalmi kísérleteket. 1924-ben a Legfelső Nép gazdasági Tanács elnökévé nevezték ki.

CSEKA – Összoroszországi Rendkívüli Bizottság az Ellenforradalom és Szabotázs Elleni Harcra. Ilyen néven 1922-ig szerepel.

...neki a sakk... Többek között G. M. Krzsizsanovszkij is visszaemlékszik Lenin suszenszkojei száműzetésének erre a kedvtelésére. A poéma hőséneke ismert fényképe egy Gorkijjal folytatott sakkjátszma során készült.

Oszlopterem – A Szakszervezetek Székházának terme, ahol fölraivatalozták Lenint. 700 000 ember rótta le tiszteletét 1924. január emlékezetes napjaiban itt.

Goujon és Bromley – régi moszkvai, illetve pétervári vasgyárak, melyek a kapitalizmus kezdetén keletkeztek.

„Jeliszjevék kirakatüvege...” Csemegeüzleteiről jó néhány orosz nagyvárosban híres kapitalista család.

„Lázálmodjon Patagónia” Utalás az 1921-es patagóniai parasztfölkelésre, melyet vérbe fojtottak. Ivanovo-Voznyeszenszk az orosz textilipar központja, a korai munkásforradalmak egyik tüzfészke.

Mi az, hogy „poroszló?” Radó Györgynél egy esetben p-a-n-d-ú-r-o-k, más esetben d-a-r-a-b-o-n-t, Eörsi Istvánnál p-o-r-k-o-l-á-b szerepel. A lényeg, hogy a városi rendőr szerepét régebben betöltő, idejétmúlt tisztségre utaljunk.

Grossbuch – főkönyv.

Lajos Quatorze – XIV. Lajos, francia király

„thiersek tigrismancsaitól...” Louis Adolphe Thiers (1797 – 1877) francia miniszterelnök volt irányítója a Párizsi Kommun leverésének.

„párizsi kommunárdok köszája a Falból...” A Párizsi Kommun leverésekor a kommunárdok egy csoportját a Pere-Lachaise temető északi falánál végezték ki, amely később kegyhelyé lett.

„A kommunizmus kísértete...” Utalás a Kommunista Kiáltvány első mondataira.

Szimbirszk – Lenin szülővárosa, mai nevén Uljanovszk.

„Katorgás, ércbányás, vad hegyek...” Utalás a kényszermunka-táborokra.

„magános zendülők...” A narodnyik mozgalom szélsőséges szárnya, az 1880-as években létrehozta az egyéni terror módszerét hirdető Narodnaja Volja (Népakarát) nevű szervezetet. II. Sándor cár megölése után a szervezet tagjainak nagy részét kivégezték, vagy száműzték.

Alekszander Iljics Uljanov. (1866 – 87). Lenin bátyja, akit a III. Sándor cár ellen tervezett merénylet előkészítéséért tartóztattak le és végezték ki.

Az ezredik schlüsselburgit – 1887. május 8-án ebben az erődben végezték ki két társával együtt Alekszander Uljanovot. A mai Petrokreposzty területén valaha létezett erőd a XVIII. századtól vált hírhedt politikai börtönné.

„*Más út lesz a miénk...*” Krupszkaja visszaemlékezéseire való utalás: Lenin bátyja kivégzésekor dőbent rá a narodnyik mozgalom hibáira.

„*petákkal több a bér...*” Majakovszkij Lenin korai propagandisztikus broszúrára céloz (1895–1899). Lenin ezekben a munkások elemi jogainak elérését tartja az első feladatnak – úgy is, mint jogász.

„*Vagyunk harci szövetség...*”. 1895-ben Lenin Péterváron a marxista munkásköröket – körülbelül húsz lehetett – ilyen név alatt egyesítette: Harci szövetség a munkásosztály felszabadosítására.

Vologyimirka – országút, amelyen a politikai száműzötteket Szibériába szállították.

Nyercsinszk – szibériai város, hová a cári időkben a politikai száműzötteket kényszermunkára vitték.

„*E gyászos erejű dalt Lenin a rabláncról...*” Ismert forradalmi dal, G. A. Macsteta (1852–1901) szövegével. Lenin igen kedvelte, magyarul: A rablánc a lábom nehéz volt... szöveggel ismeretes.

„*Az orosz muzsik a maga útját járja...*” A narodnyikok kedvelt tétele volt, hogy a forradalmi erő nem a munkásság, hanem a parasztság képviseli Oroszországban.

Eszer – Az 1902-ben különböző narodnyik csoportokból alakult, orosz szociálforradalmárok pártja. Kispolgári elképzeléseiknek megfelelően csak a földreformot és a polgári demokráciát tartották elérhető célnak, tagadták a munkásosztály vezető szerepét, és elvetették a proletárdiktatúrát. Az eszerek az orosz forradalmi és ellenforradalmi mozgalmakban a század első húsz évében játszottak ellentmondásos szerepet.

Csuhloma – kisváros, de itt a jelentéktelenség szimbóluma, mint – Péter Mihály nyomán közlöm – Magyarországon Mucsá, vagy újabban Krahács.

Pulkovo és a Mars: a Leningrád közelében levő híres csillagvizsgáló 1924-ben a testvérbolygó földközlebe kerülését figyelte.

„*Pártunk...*” Az eddigi fordításokban (az eredeti tükörfordításának megfelelően): a Párt. Az orosz lejtés, és a személyesség (vö. Nagy László: „Pártom, te kardos angyalom...”) tette bátorrá a fordítót az új variáns megkockáztatására.

Január kilenc. Az 1905-ös forradalmi események egyik legvéresebb napja, amikor a cár a békés tüntetők közé lövetett.

„*Gapon – véres ima*.” Gapon pópa a forradalmi mozgalmaknak egy ideig misztikus alakja – külföldön Lenint is fölkereste –, akiről 1905-ben kiderült, hogy provokátor. Ő szervezte meg a munkásoknak azt a tüntetését, amely a véres eseményekkel végződött.

Mukden és Csuzima – az orosz–japán háború (1904–05) orosz vereségeinek tragikus színterei.

„*Presznjai népek...*” 1905 decemberében Moszkva presznjai kerületében fegyveres felkelés tört ki.

„*Iljics is megjött*.” Lenin külföldről 1905 novemberében érkezett meg, és tevékeny szerepet töltött be a felkelés szellemi és fegyveres irányításában.

„*Cár a balkonon...*” 1905. október 17-én II. Miklós cár manifesztumot adott ki, melyben gyülekezési és szólásszabadságot ígért, de a nép leszerelését azonnali katonai beavatkozásra használta fel.

Dubaszov – (1845–1912) a decemberi fegyveres fölkelés vérbe fojtója.

„*Mintha istent keresnék...*” Az 1905-ös forradalom leverése után a szociáldemokrata értelmiség kiutat a marxizmus olyan bírálatában vélte, melyet istenkeresésnek nevezett, fölvetve a szocializmus és a vallás egyesítését.

„*Plehanov elvtárs is vinnyog...*” A decemberi fölkelés veresége után Plehanov Genovában tette közzé híres cikkét, melyben kifejti, hogy elhamarkodott dolog volt fegyvert fogni.

„*Nem, fegyvert kell ragadni...*” Lenin Plehanovnak válaszul több cikkében fejtette ki, hogy eltökéltebben, céltudatosabban, de mindenképpen szükséges fegyverhez nyúlni.

„*S Lenin hazája megint száműzetés...*” Az 1905-ös forradalom elbukása után Lenin megint emigrációba kényszerült. A következő több mint egy évtizednek nagy részét Svájcban töltötte, onnan indult vissza hazájába az 1917-es forradalom előestéjén.

Plevna és Poltava. A poltavai csata az orosz–svéd háború döntő ütközete volt 1709-ben, a plevnai az orosz–török háború (1877) eseményeire utal.

„*Bohózatí Vovák*.” Az I. világháborús évek nagy sikerű bohózatára, E. Mirovics darabjára, a Vova beilleszkediknek a főhősére utal.

Zimmerwald — a világháború idején, 1905 szeptemberében a II. Internacionálé háborúellenes csoportjainak találkozóhelye volt ez a svájci falucska. A konferencia a Lenin vezette forradalmi internacionalisták hatására felhívta a népeket a háború elleni harcra.

Verdunre, Dvinára — az I. világháború ismert színterei.

„*Polgárharc legyen.*” Lenin tétele az imperialista háború polgárháborúvá való változtatására, melyet a zimmerwaldi nyilatkozat nem foglalt magába.

„*Egy aeroplán kellene...*” Visszaemlékezések szerint Lenint valóban izgatta, hogy miként tudna a leggyorsabban eljutni Oroszországba. A párt határozata alapján leplombált vagonban érkeztek vissza végül, nehogy bárki német kapcsolatokkal gyanúsíthassa őket. A későbbiekben hangulatkeltés céljából ezt mégis megpróbálták Lenin ellen kijátszani ellenségei.

Herr Hohenzollern. Német császári dinasztiára való utalás, jelen esetben II. Vilmosról van szó. *Nyevszkij* — Leningrád, a régi Pétervár főútvonala.

„*Dardanellás... Miljukov...*” Az Ideiglenes Kormány külügyminisztere, a kadétpárt egyik vezetője, aki a háború folytatása mellett döntött — a Dardanellák elfoglalásáig.

Mihályka — Mihail Romanov (1878–1918) nagyherceg, kinek javára II. Miklós cár lemondott.

„*Húsvéti premier.*” A premierminiszterről van szó, tehát Kerenszkijről.

„*Honfőbűvődő*” — kispolgári csoportok, melyek a háború folytatását propagálták.

Szavinkov, B. V. (1879–1925) eszer, aki 1917-ben tevékeny szerepet vállalt az ellenforradalmi fölkelés előkészítésében.

Lenin 1917. április 16-án érkezett meg Petrográdra. A Finn pályaudvar előtti téren az ünneplő tömegnek egy páncélautóról mondta el első beszédét.

Ksesinszkaja balerina volt, II. Miklós kitarottja. A cár által neki ajándékozott palotában kezdték meg munkájukat a bolsevikok.

„*Anaszt zabál...*” Majakovszkij ezt a verscskét 1917-ben írta, a Proletár-szatíra lapjában, a Szolovejben jelent meg, 1917 decemberében.

„*Júliusban meg...*” A hónap elején munkások és katonák békés tüntetést szerveztek, amely a junkerek heves ellenállásával találta magát szemben. Az utóbbiak ekkor rombolták le a Pravda szerkesztőségét és nyomdáját is.

„*Lázong a szolgál!*” — a szavak Kerenszkijt idézik.

„*Iljics Razlivban.*” Lenin előbb a finn határ közelében talált az Ideiglenes Kormány kopói elől menedéket, majd a határon túra utazott.

„*Pityerbe rögtön visszajut...*” Október 7-én Lenin illegálisan visszatért Pétervárra.

„*Az első nap, huszonötödike...*” Mint ismeretes, a régi orosz naptár szerint ez volt a forradalom első napja, azaz november 7.

„*A fölbolygatott Szmolnij...*” Majakovszkij a szemtanú hitelességével írja le ezeket a napokat, amelyeknek eseményeiben maga is részt vett.

„*Hatalmat a szovjeteknek...*” A költő szó szerint idézi a forradalom híres dekrétumát.

Kornyilof meg Duhonyin — az ellenforradalmi tevékenység vezetői. Duhonyin cári tábornok Pétervárt a németek kezére akarta játszani.

Gucskov: az oktyabristák burzsoá-monarchista pártjának vezetője.

„*Területet ki vesztett...*” — Lenin a párt VII. kongresszusán mondott szavait formálja magáévá itt Majakovszkij.

Hidra — a polgárháború idejének közkedvelt plakátjai az ellenforradalmat így ábrázolták.

Gyenyikin, Vrangel, Kolcsak — a polgárháború ismert ellenforradalmárai, kiket a külföldi hatalmak mozgattak.

Michelson-gyár — a munkágyűlésről távozó Lenin ellen egy Kaplan nevű eszer nő 1918 augusztusában merényletet kísérelt meg. A mérgezett pisztolygolyóktól sebzett Lenin hosszas betegeskedés után gyógyult fel.

„*Öngyújtókat köpött...*” 1920–21-ben sok nagy gyár munkásai a fémhiány miatt öngyújtók gyártásával foglalkoztak.

„Tanulj bánni a rőffel...” Lenin a párt XI. kongresszusán hangsúlyozta, hogy a legbecsületesebb kommunistának is, ha szükséges, a kereskedősegédétől kell tanulnia.

„És Lenin maga is...” Az első önkéntes társadalmi munka napja 1920. május 1-én volt, melyen Lenin személyesen részt vett.

„Százszor lassabban...” Lenin az idézet alapját képező mondatokat a XI. pártkongresszuson, 1924-ben fejtette ki.

„Sorból sorba...” A Szovjetek Összoroszországi Kongresszusa Moszkvában, a Nagyszínház épületében ülésezett 1924. január 9–29. között.

„Mi van Kalinyinnal?” — M. I. Kalinyin, a Központi Végrehajtó Bizottságnak az elnöke a XI. kongresszus január 22-i reggeli ülésén jelentette be Lenin halálát.

„A Paveleckijről...” Lenin testét Gorokból, ahol elhunyt, 1924. január 23. a Paveleckij pályaudvarra szállították, s onnét a Szakszervezetek Házának oszloptermebe.

Nagyzezsda Konsztantyinovna. Krupszkaja, Lenin felesége.

„Fekete óralap...” — A Szpasszkij híres órájáról van szó.

„A nyíl a négyeshez ér...” Lenin temetése 27-én 4 órakor fejeződött be. A Szovjetunió egész területén ekkor öt percre megállt az élet, az emberek ezzel adóztak vezérüknek.

„Muralové talán...” A moszkvai katonai körzet akkori parancsnoka vezényelt indulást.

„Belépünk az egész üzemmel...” Lenin halála után százezrek kérték fölvetelüket a pártba azzal a lelkesedéssel, amelyet Majakovszkij oly szépen jellemez.

Kiss István: Lenin